
Recenzija

Rukopis doc. dr Slobodana Stanišića sastoji se iz Sadržaja, Uvoda, tri glave, Sudske prakse i Literature.

U Uvodu autor ukazuje na revolucionarne industrijske i tehnološke promene u novom veku koje su stvorile korisne, ali i opasne stvari. One donose profit svome vlasniku, ali stvaraju i opasnost štete. Štetom od opasne stvari ili opasne delatnosti najčešće su pogođeni radnici i, uopšte, građani. Da bi vlasnik odgovarao za opasni uređaj ili delatnost, shodno odgovornosti za krivicu, oštećeni je morao dokazivati njegovu krivicu, što je bilo teško i skupo. Stoga je, pored odgovornosti po osnovu krivice, stvoren novi osnov odgovornosti za štetu – objektivna odgovornost. Za štetu se, prema pravilima objektivne odgovornosti, odgovara bez obzira na krivicu, po principu prouzrokovanja. Objektivna odgovornost za štetu, nastala prvobitno sa ciljem da obaveže da štetu naknadi vlasnik ili držalac opasne stvari, odnosno onaj ko obavlja opasnu delatnost, proširila se i na niz drugih pravnih situacija.

Glava I (Odgovornost za štetu) sastoji se od četiri odeljka. Prvi odeljak autor posvećuje određivanju i razgraničenju pojmova i terminologiji uopšte u materiji odgovornosti za štetu. Drugi odeljak istražuje odgovornost za štetu u vreme postojanja antičkih društava. Autor opravdano potpunije izlaže rešenja rimskog prava o odgovornosti za štetu, jer su ona dalekosežno uticala ne velike građanske zakonike zemalja koje pripadaju evropskom kontinentalnom pravnom krugu, a zatim odgovornost za štetu u srednjem veku, u XIX i najzad u XX veku. Treći odeljak sadrži teorijsku raspravu o osnovu odgovornosti za štetu. Izložena su važnija teorijska gledišta o osnovu odgovornosti za štetu, a zatim osnovi odgovornosti prema Zakonu o obligacionim odnosima. Četvrti odeljak izlaže subjekte odgovornosti, štetnu činjenicu, protivpravnost, štetu, uzročnu vezu između radnje (neradnje) i štete, te krivicu štetnika.

Glava II (Objektivna odgovornost) podeljena je na četiri odeljka. U prvom odeljku autor određuje pojam objektivne odgovornosti, razgraničava je od subjektivne odgovornosti, odgovornosti po osnovu pravičnosti i po osnovu za mešoviti slučaj te analizira funkciju objektivne odgovornosti. U drugom odeljku autor istražuje istorijski

razvoj objektivne odgovornosti. Nalazi tragove objektivne odgovornosti u antičkim državama, a zatim prati njen razvoj do savremenog doba. Ukazuje i na objektivizaciju subjektivne odgovornosti (razgraničava se od krivične odgovornosti, uvode se pravni standardi pažnje, pretpostavljena krivica i prebacuje teret dokazivanja). Treći odeljak posvećen je objektivnoj odgovornosti po Zakonu o obligacionim odnosima i odgovornosti u pozitivnom uporednom pravu. Predmet pažnje autora su rešenja o objektivnoj odgovornosti u zemljama koje su činile SFRJ i u velikim evropskim kodifikacijama. U četvrtom odeljku izložena su važnija teorijska gledišta o objektivnoj odgovornosti i to teorije: rizika – profita, stvorenog rizika, krivice u čuvanju, krivice u nadzoru ili nadgledanju, garancije, pravičnosti, uzročnosti i teorija socijalnog rizika.

Glava III (Vrste objektivne odgovornosti) sastoji se od četiri odeljka. U prvom odeljku autor uopšte razvrstava objektivnu odgovornost na vanugovornu i ugovornu. Objektivna odgovornost za opasne stvari i opasne delatnosti izložena je u odeljku drugom. Prvenstveno je izložen sporan pojam opasne stvari i opasne delatnosti, uzročnost između ovih stvari i delatnosti i prouzrokovane štete. Oslobođenje od odgovornosti za štetu i subjekti objektivne odgovornosti za štetu su, opravdano, predmet sintetičke i produbljene analize autora. Naime, ova pitanja su sporna u teoriji i u praksi, a autor argumentovano ističe i odgovore na njih. On je, zatim, analizirao posebne vrste objektivne odgovornosti za štetu: u slučaju udesa izazvanog motornim vozilom u pokretu; od životinja; od građevina i proizvođača stvari sa nedostatkom. U odeljku trećem obrađeni su ostali slučajevi objektivne odgovornosti za štetu: koju pričini dete do navršene sedme godine života; poslodavca za štetu koju zaposleni pričini trećem licu; pravnog lica za štetu koju prouzrokuje njegov organ; u slučaju terorističkih akata, javnih demonstracija ili manifestacija; organizatora priredbi; zbog uskraćivanja neophodne pomoći; u vezi sa vršenjem poslova od opšteg interesa; za izbacivanje predmeta ili prosipanje tekućina iz prostorija. Najzad, u odeljku četvrtom autor izlaže objektivnu odgovornost za štetu koja, kod nekih ugovora, tereti dužnika koji ne ispuni svoju obavezu ili je ispuni sa zadocnjenjem.

Teorijska izlaganja autora nalaze svoju potvrdu u brojnim sudskim pravnim stavovima koje je autor izdvojio u poseban deo knjige - Sudska praksa. Sudska praksa je razvrstana prema vrstama

objektivne odgovornosti za štetu i vremenu usvajanja stava suda odnosno donošenja sudske odluke, uz navođenje i izvora u kome je stav publikovan. Brojna, dobro odabrana i klasifikovana sudska praksa je dragocena za svakog čitaoca ovog rukopisa i ozbiljnog istraživača.

Autor je u radu koristio udžbenike, monografije, priručnike, naučne i stručne tekstove, brojne zakone, podzakonske akte i sudsku praksu, što proizlazi iz izvora koje je citirao u rukopisu. Uspeo je da na osnovu raznovrsnog i obimnog materijala sintetički i kritički izloži vrlo složenu oblast objektivne odgovornosti za štetu. Postavio je mnoštvo pitanja i ponudio na njih odgovore oslanjajući se, prvenstveno, na autoritativne pravne pisce i sudsku praksu. Isticao je i svoja mišljenja braneći ih ubedljivim i naučno prihvatljivim argumentima. Docent dr Slobodan Stanišić uspeo je da, uz pomoć više naučnih metoda, napiše celovito monografsko delo koje pomera granice naše spoznaje o objektivnoj odgovornosti za štetu koja je, pretežnim delom, karakteristična za XX i XXI vek. Sjajna odlika ovog rada je povezanost teorijskog izlaganja sa sudskom praksom. Uz pomoć teorijskih saznanja autor je kritikovao neutemeljene stavove sudova ili je, uz njihovu pomoć, ukazivo na neodrživost teorijskih shvatanja jednog broja pravnih pisaca.

Ovo delo će predstavljati neophodnu literaturu i vodič za pravne pisce, sudije, advokate i pravnike u organima uprave i privredi.

Prof. dr Ilija Babić